

Hajnal-Ward Judit

HUNGAROLÓGIA A XXI. SZÁZADBAN: RUTGERS EGYETEM, USA

1. Bevezetés

A Balassi Intézet két évente hirdet lektori pályázatot az amerikai Rutgers Egyetemre. A New Brunswickba érkező nyelvtanárt a hazaitól teljesen eltérő oktatási rendszer, minimális támogatás, ugyanakkor a nyelvoktatás legmodernebb eszközei fogadják. A szerző, aki négy éven át volt a Rutgers Egyetem magyar nyelvi lektora, jelenleg idegennyelvi szakreferens az egyetemi könyvtárban, a vendégoktató és szemtanú nézőpontjából mutatja be a magyar intézetben folyó oktatást.

2. Kiutazás előtt

A Rutgers Egyetemről és a Magyar Intézetről viszonylag sok információ elérhető Interneten keresztül az egyetemi, intézeti és tanszéki weboldalakon.

2.1. Az egyetem

A Rutgers egyetem az USA keleti partján található New Jersey állami egyeteme. Három városban helyezkedik el: New Brunswick, Newark és Camden. A három egység egymástól egyórányi távolságra található és viszonylag függetlenül létezik. New Brunswick négy kampuszra oszlik, amiből kettő a folyó túlsó partján egy Piscataway nevű városban található.

Az online egyetemi órarendből kiderül, hogy az órák 80 percesek, és közöttük mindössze 20 perc szünet van. Ezen az oldalon találhatóak az adott félévben tanított magyar tantárgyak is, minden félévben három tantárgy, és az esetleges Fulbright-professzor által tanított egy kurzus.

Az egyetem tanulmányi osztályának weboldala statisztikai adatokkal szolgál a beiratkozott diákok számáról. Kiutazásom idején, az 1999/2000-es tanévben 6035 undergraduate és 2771 graduate kurzuson 49 465, vagyis negyvenkilencezer-négy-százhatvanöt diák tanult az egyetemen. A legfrissebb adatok szerint a 2004/2005-ös

---

* Hajnal-Ward Judit PhD, Rutgers Egyetem, USA, jhajnal@rci.rutgers.edu

tanév második félévében összesen 48 279 diák iratkozott be a Rutgers egyetemre, ebből 35 745-en az első, baccalaureatusi fokozat megszerzéséért, 12 534-en master és PhD programokban tanulnak.

2.2. A Magyar Intézet

A Magyar Intézet weboldaláról a következőket tudjuk meg: „A Magyar Intézet a Magyar Köztársaság Oktatási Minisztériuma és a magyarországi Fulbright Bizottság nagyösszegű, tartós és nagyra értékelt anyagi segítségével biztosítja a magyarságtudományi tárgyak oktatását az egyetemen.

- Hozzájárul a Közép-Európai Tanulmányok főszak és a Közép-Európai Posztgraduális Oklevél oktatási és az oktatáson kívüli feladataihoz.

- Nyilvános előadássorozattal mutatja be a kiemelkedő magyarországi és közép-európai kutatásokat.

- Közös kutatási feladatokban vesz részt a Rutgers Egyetem és mások közreműködésével.

- Magyar felsőoktatási intézményekkel fenntartott közvetlen kapcsolatai révén segíti a Rutgers-diákok magyarországi tanulmányait.

- Szakmai segítséget nyújt a Rutgers Egyetemi Könyvtár állományfejlesztéséhez” (fordítás a szerzőtől, 2005. június).

2.3. A magyar szak

A Magyar Intézet nem önálló oktatási egység, a hungarológiai tárgyak oktatása az Orosz és Kelet-Európai Nyelvek és Irodalmak Tanszék keretein belül történik. A tanszék fő- és mellékszak kínálatában találjuk a magyar mellékszakot is. Az amerikai oktatási rendszerben az első diploma megszerzéséért tanuló diákok a negyedik tanév végére választanak főszakot, amelyből, egyetemtől és szaktól függően, 33-45 kreditpontot kell szerezniük. Emellett egy mellékszak választása is kötelező, 18 kreditpont értékben. A legtöbb diák egy fő- és egy mellékszakon tanul, de ha úgynevezett double major-t, két főszakot választ, a mellékszak akkor is kötelező.

A magyar szak jelenleg, 2005-ben tizenhat választható tantárgyat sorol fel. A magyar mellékszak követelménye a két angol nyelvű kurzus egyike és öt egyéb kurzus, amelyekből legalább három 300-as szintű, hungarológiai kurzus. Az órák között vannak hagyományos nyelvórák (kezdő, középfeladók, társalgás, fordítás) és hungarológiai tárgyak (irodalom, kultúra, civilizáció, költészet, stilisztika stb.).

Az amerikai egyetemek sajátossága, hogy a diák két féléven keresztül egyéni tanterv alapján tanulhat bármelyik szakon. A diákok témajavaslatát az oktató jóváhagyja, és közösen készítenek munkatervet. Az oktató a heti egyórás személyes találkozás alkalmával és egyéb módon (beszámoló, dolgozatok és záródolgozat) alapján követi és értékeli a hallgató munkáját.

3. A helyszínen

3.1. A lektor oktatási feladatai

A magyar lektor minden félévben három kurzust tanít. A három kreditpontos kurzusok heti két, a négy kreditpontos kurzusok pedig heti három alkalommal járnak óralátogatási kötelezettséggel. A Fulbright-vendégprofesszor egy kurzust tanít angol nyelven.

3.2. Tárgyi feltételek

A lektort kiváló infrastruktúra fogadja: kiscsoportos oktatásra alkalmas tanterem, kétnormás videó, vizuális tábla, nyelvi labor, számítógépes labor, gazdag könyvtár stb. A magyar tankönyvek beszerzése nehézkes, gyakorlatilag a lektornak kell megoldania. A Magyar Intézet könyvtárában lévő könyveket a Nemzetközi Hungarológiai központ és utódja, a Balassi Intézet ajándékozta, a lektor nem fejleszti ezt az állományt amerikai beszerzéssel. Az Egyetemi Könyvtár állományában több ezer magyar és magyar vonatkozású kötet található, az Amerikai Magyar Alapítvány Könyvtára, amely a fő egyetemi könyvtár részeként működik, közel ötvenezer kötetet tartalmaz.

3.3. A diákok

A magyar program óráit félévente átlagosan 20-40 diák látogatja, számuk attól függ, hogy milyen kurzusok szerepelnek az adott félév kínálatában. A statisztika az mutatja, hogy ragaszkodnak a tanárhoz, szívesen járnak ugyanazon tanár több órájára is. A létszám emelkedik egy-egy népszerű Fulbright-oktató előadásai alatt, és csökken lektorváltás idején.

Az amerikai egyetemek oktatási rendszere változatos, időnként meglepő szakpárosításokat tesz lehetővé. A lektornak a tananyagválasztásnál és óratervezésnél figyelembe kell vennie, hogy a diákok milyen főszalet választottak. A magyar mellékszalet nem feltétlenül csak humán érdeklődésű diákok veszik fel, bár körülbelül, diákok fele angol, művészettörténet, történelem, vagy más nyelvzszalet. A magyart párosították még a következő szakalettel is: üzleti tanulmányok, biológia, informatika, közgazdaság, szociológia stb.

Az amerikai egyetemek másik egyedi vonása a diplomás, sőt többdiplomás diákok jelenléte bármelyik órán az élethosszig tartó tanulás jegyében. Mivel a közelben máshol nincs magyar nyelvi és hungarológiai program, a négy év alatt kilenc diák tanult a Rutgersen, akinek már volt egy diplomája, közülük hárman maguk is Rutgers-oktatók voltak, egy diák pedig PhD-vel rendelkezett és másik egyetemen volt docens. Mindez a diákok életkorának kitolódását is jelenti, a legidősebb diák 62 évesen kezdett újra magyarul tanulni.

A diákok etnikai összetételét illetően a többség magyar származású, de tapasztalataim szerint az angol nyelvű előadások hallgatóinak kevesebb, mint fele beszélt

magyarul. Minden magyar nyelvi kurzusra járt legalább egy olyan diák, akinek semmi köze nem volt Magyarországhoz.

A diákok nyelvtanulási motivációi között megtaláljuk a családi, rokoni kapcsolatokat és az instrumentális motivációt. Utóbbiaknak tanulmányaikhoz és kutatásukhoz van szükségük a magyar nyelvtudásra nyelvészet, történelem, összehasonlító irodalom, művészettörténet, üzleti tanulmányok, szociológia vagy marketing témákban.

A diákok többsége nem rendelkezik nyelvtanulói tapasztalattal, más idegen nyelvet nem tanult, a nyelvtani alapfogalmakkal az anyanyelvén sincs tisztában. Más diákok számára viszont a magyar a sokadik idegen nyelv, illetve sokan kiválóan beszélnek magyarul bármiféle rendszeres nyelvtani ismeret nélkül.

A csoportok összetétele tehát életkor, nyelvi előképzettség, érdeklődési kör és tanulási motiváció tekintetében nagyon heterogén. Nyelvi szempontból legfeljebb a kezdő csoport mondható viszonylag homogénnek, bár a kurzus kiírása szerint ide bárki jelentkezhet, aki középiskolában két évnél kevesebb ideig tanult magyarul. Ehhez hozzá kell tenni, hogy a magyar nyelv nem választható nyelv egyetlen középiskolában sem New Jersey-ben.

4. Lektori jelentés (1999-2003): az elvégzett munka

A Rutgers egyetemen a lektor általában két évet tölt. A négy évig itt tartózkodó lektornak természetesen több lehetősége nyílik arra, hogy hozzájáruljon a hungarológiai képzés színvonalának emeléséhez.

4.1. Oktatás

A négy tanév alatt oktatott kurzusok száma: 24. Minden félévben indult egy kezdő csoport, és a magyar mellékszak követelményeként előírt angol nyelvű előadásból háromat tartottam. Az egyéni tanterv alapján tanuló diákok számát félévente tíz főben maximáltam. Úgy találtam, ez az a mennyiség, ami jól szervezve még hatékonyan működik.

Hallgatói kezdeményezésre valósítottuk meg azt a módszert, hogy az egyéni tanterv alapján tanuló diák előadást tart a kezdő vagy középfeladók csoportban, amennyiben témája ezt lehetővé teszi. Nagyszerű előadásokat és szemináriumokat tartottak a diákok magyar történelmi, irodalmi, földrajzi és művészettörténeti témákból.

Összesen öt új kurzus megtervezésével és akkreditáltatásával járultam hozzá a hungarológia tantervéhez. Ennek hátterében az áll, hogy a magyar származású hallgatók kiválóan beszélnek a nyelvet, de mivel formális iskolai képzésben nem részesültek, írás- és olvasáskészségük jelentősen elmarad a hallás utáni megértés és a beszédalkészség mögött (Hajnal-Agócs 2004). Az első évben végzett nyelvi szintfelmérés és nyelvtanulási igényfelmérés alapján vezettünk be két nyelvtani és íráskészségek fejlesztő tantárgyat. További két különböző szintű gyakorlati nyelvi kurzus nyújt lehetőséget a haladók egyéni vagy kiscsoportos tanulására, gyakornoki

munkára magyar szervezeteknél, a többi nyelvszakhoz hasonlóan. Az ötödik egykreditpontos laborgyakorlat bármilyen nyelvi szinten felvehető vagy egyéni tanulásra alkalmas.

4.2. Tárgyi és személyi feltételek

Az adott csoporthoz alkalmazkodó tanterv és tananyag állandó problémát jelentett. Ennek okát az adekvát tananyag hiánya mellett abban látom, hogy ez a diákgeneráció már audio-vizuális oktatási eszközökön, számítógépen és interneten nőtt fel, tanulási stílusukat és stratégiáikat pedig a konstruktivista tanulásméleti alapokra helyezett problémaorientált oktatás határozza meg.

4.2.1. Tankönyvek, oktatási segédanyagok

Módszertanilag és nyelvileg elfogadható színvonalú, kifejezetten amerikai nyelvtanulók számára írott tankönyvek nincsenek kereskedelmi forgalomban. A tananyag megválasztásához egyik lehetőség, hogy a csoport szintjéhez és tanulási céljaihoz legközelebb álló hazai tankönyvet használjuk, amelyhez a lektor kiegészítő és segédanyagokat készít. A másik lehetőség, hogy az oktató maga állítja össze a teljes kurzusanyagot a hozzáférhető forrásokból, és az egyetemi sokszorosító cég (Kinko Copies) olcsón és tetszetős formában lefénymásolja és összefűzi azokat. Ennek technikailag fejlettebb változata az elektronikus kötelező olvasmányok listája (course reserve), az egyetemi könyvtár szolgáltatása. A PDF formátumú másolat a könyvtári oldalakon elektronikus úton hozzáférhető a kurzuskód, a kurzusnév vagy az oktató neve alapján.

A nyelvórák nagy részét illetően az első megoldásra esett a választás. Az alaptankönyvet Debreceni Nyári Egyetem *Hungarolingua* tananyag-sorozatának megfelelő szintű tankönyve jelentette. Habár az egy nyelvű tankönyveket és kiegészítőket nemcsak angol anyanyelvű nyelvtanulóknak szánták, módszertanilag ez a sorozat adja a legtöbb lehetőséget az USA-ban magyar nyelvet tanítók számára (Honigsfeld-Hajnal 2000).

Az egyes leckékhez angol nyelvű leírás, instrukciók, magyarázatok, szöszedet és fordítás készült, amelyeket a diákok az óra során fénymásolat formájában kaptak kézhez, illetve a tanári weboldalról tölthettek le. Emellett szükség mutatkozott egyéb tananyag-kiegészítőkre is, amelyeket több csoportban, több szinten is használtunk, például nyelvtani alapfogalmak gyűjteménye, amely angol nyelven és az amerikai angoltól vett példákkal ismerteti meg a főbb nyelvtani terminusokat. Sok órán a *Hungarolingua Grammatica* alapján az adott nyelvtani jelenség amerikai nyelvtanulókra szabott magyarázatát kapták kézhez a diákok, angolul jól érthető példákkal és fordításokkal. A *Hungarolingua munkafüzethet* angol nyelvű instrukciókat kaptak, egy példával illusztrálva a megoldandó feladatot. A csoport tudásszintjéhez szabott szituációs és nyelvtani feladatokhoz készültek a játékos oktatási segédanyagok, például az igeragozás gyakorlásához használható szókártyák, képes kirakók, dominó és kockajáték, szerepjátékkártyák.

A magasabb nyelvi szintet igénylő és speciális tantervű kurzusok esetében a második megoldás maradt, a lektor maga állította össze a tananyagot. A társalgási, nyelvtani és stilisztikai órán, a fordításelmélet kurzuson a tanszéki könyvtár és a Magyar Elektronikus Könyvtár szövegein kívül a *Hungarolingua*-sorozat egyes részeit, fejezeteit használtuk, de emellett készült egy irodalmi alapfogalmak gyűjteménye is, verstannal együtt. Minden kurzuson vetítettünk magyar filmeket is az intézet szerény gyűjteményéből is. A filmekhez útmutatót és feladatlapokat használtunk, részben a Fulbright-vendégprofesszor közreműködésével.

4.2.2. Magyarok New Brunswickban

New Brunswick és környéke hagyományosan sok magyart vonzott a történelem folyamán. Ez lehetőséget nyújt a lektornak arra, hogy elkerülje az egyszemélyes lektori dominanciát, és magyar anyanyelvű vendégek előadásával emelje a hungarológiai tanulmányok színvonalát. A hungarológiai kurzusok vendége volt Dr. Böröcz József, a Magyar Intézet igazgatója; Molnár Miklós, Fulbright-professzor, ELTE; Dr. Kovács Ilona, Fulbright-professzor, az Országos Széchényi Könyvtár Hungarika Dokumentációs Osztályának vezetője; Dr. Nagy Károly, a Middlesex Főiskola szociológia professzora; Dr. Tamás Mária, a Rutgers Egyetem külügyi osztályának igazgatóhelyettese; Marschalkó Gabriella, a DOTE Idegennyelvi Lektorátusának nyelvtanára és Kőszeghy Attila, a debreceni Kölcsey Tanítóképző történésze.

Emellett minden félévben látogatást tettünk a maga nemében páratlan Magyar Örökség Központba, ahol az Amerikai Magyar Alapítvány igazgatója, Dr. Molnár Ágoston tájékoztatta a diákokat az alapítvány, a könyvtár és a levéltár működéséről, ezután megtekintettük az éppen aktuális kiállítást. A diákok ezután egyéni kutatást végezhettek az alapítvány könyvtárában.

4.3. Módszertani lehetőségek

A magyar lektor egyik legfontosabb feladata egy amerikai egyetemen az, hogy felismerje és kihasználja az egyetemi infrastruktúra adta lehetőségeket, és a legkorszerűbb módszertani eszközöket a hungarológiai tárgyak oktatása számára ugyanúgy biztosítsa, ahogyan a többi tantárgy oktatásában a diákok már hozzászoktak.

4.3.1. Nyelvi labor

A Nyelvi Intézet legmodernebb oktatástechnológiai eszközeit felhasználva a kezdő és középfeladók nyelvórák heti tantervébe beiktattam egy 40 perces nyelvi laborgyakorlatot, ahol elsősorban kiejtést és hallás utáni szövegértést gyakoroltunk. Félévente több alkalommal a speciális laborban tartottuk az órát, ahol többnormás videó, CD- és DVD-lejátszó, internet-hozzáférés és nagyképernyős kivetítő használható. Itt többek között lehetőség nyílt a kezdő csoportban a *Hungarolingua* multimedia CD-ROM közös feldolgozására, illetve az irodalom órán a magyar elektronikus források bemutatására és internetes keresési stratégiák oktatására magyar nyelven.

Mivel az amerikai diákok hozzá vannak szokva, hogy nemcsak órán használják az audiovizuális eszközöket, hanem a nyelvi laborban önállóan is, 2000-ben az egyetem Nyelvi Intézetével megvásároltattam a *Hungarolingua* oktatócsomag audio- és videokazettáit és azok laborhasználati jogát. Ez azt jelenti, hogy a diákok már magyarból is igénybe vehetik a nyelvi labor nyújtotta szolgáltatásokat, mint például egyéni tanulás, gyakorlás, az adott heti lecke kölcsönzött kazettára történő másolása, a nyelvtanár pedig adhat olyan házi feladatot, amely önálló labormunkát, hanganyag felvételét és editálását igényli.

4.3.2. Informatika a nyelvoktatásban

A magyar nyelv részévé vált a 2000-ben a Nyelvi Intézet által indított Digiclass nevű online nyelvoktató programnak is, amelynek célja a diákok tanórán kívüli tanulásának elősegítése interaktív nyelvtani gyakorlatok, leíró kulturális háttérismeretek, kommunikációs és óraszervezési eszközök biztosításával. A tananyag fejlesztését a *Hungarolingua* tankönyvsorozat alapján és a kiegészítő anyagokból végeztem.

A nyelvórák Digiclass-alkalmazása mellett az irodalom és költészet szemináriumokon kiegészítőként egy másik kurzusszervező szoftvert használtunk, az online oktatásban sikeres WebCT távoktatási rendszerépítő eszközt. Ezt az egyetemi oktatók a Rutgers egyetemen a tantermi kurzusok kiegészítőjeként alkalmazzák, mivel számos lehetőséget nyújt az órán kívüli, egyéni tanulásra. A diák minden információt egy helyen talál meg és minden feladatot ugyanott végez. Az olvasásra szánt szövegeket, feladatokat a weboldalon olvashatja vagy kinyomtathatja, az írásbeli házi feladatot feltöltheti, a tanár pedig itt ellenőrizheti, hozzátéheti megjegyzéseit és osztályzatot is adhat.

A legfontosabb és legáltalánosabb kommunikációs eszköz az oktatásban a lektor által fenntartott magyar lektori weboldal, amely a Magyar Intézet és az Orosz és Kelet-Európai Nyelvek és Irodalmak Tanszék weboldalaitól függetlenül, szükség esetén akár naponta frissítve állt a diákok rendelkezésére. A személyes oktatói weboldal szerepét és jelentőségét bizonyítja, hogy a négy év során az egyetem által az oktatóknak szánt tárhely méretét 7MB-ról 100-MB-ra emelték. A tanári oldalról elérhető volt az összes magyar nyelvi és hungarológiai tantárgy leírása és követelményei, főbb magyar nyelvű elektronikus források és néhány jelentős Magyarországról szóló összefoglaló angol nyelven. Az oldal fő információs bázisként szolgált a kurzusok megkezdése előtt és alatt, és kiegészítette az e-mailt mint fő kommunikációs formát.

4.3.3. Fulbright project: amerikai-magyar együttműködés

Az 1999/2000-es tanév Fulbright vendégprofesszora, Molnár Miklós által elnyert Fulbright Alumni Initiatives ösztöndíj jóvoltából a magyar program résztvevői egy kétéves online nyelvi-kulturális programban vehettek részt 2001. és 2003. között. Körülbelül száz diák, a Rutgers magyar szakos hallgatói és az ELTE Tanárképző Főiskola angol szakos hallgatói magyar és amerikai filmek, szövegek, csoportos és

egyéni feladatok alapján hasonlították össze a két kultúrát, miközben tanulták a nyelvet. A kommunikáció teljességgel az interneten keresztül zajlott, levelezési lista, magán- és kiscsoportos e-mailek és moderált vitaforum formájában. Mindkét országban háromnapos tudományos konferencia alkalmával mutatták be kutatási eredményeiket, amelyen a másik országból a két legjobb diák is részt vett. A Fulbright-konferencia idején kerekasztal-beszélgetést folytattunk a helyi magyar szervezetek képviselőivel. Vendégünk volt Sárközy Péter, New York-i Magyar Főkonzul és Márton András, a New York-i Magyar Kulturális Központ igazgatója is.

4.4. Tanórán kívüli tevékenység

A lektor feladatait az órán kívüli tevékenységek teszik teljessé és érdekessé. Az egyik visszatérő kérdés a magyar nyelvtudás igazolása volt, külföldi ösztöndíjakhoz és tanulmányutakhoz. Ez adta az ötletet, hogy magyar nyelvvizsgát rendezzünk elsőként az Egyesült Államokban. Az Idegennyelvi Továbbképző Központ igazgatója és helyettese személyesen vezette az egyik vizsgát magyar nyelvből. Emellett ECL angol nyelvvizsgát is rendeztünk több alkalommal.

Az első évben a Fulbright-vendégprofesszorral közösen szerveztünk versmondó versenyt és fordítási pályázatot. A legnagyobb sikere a Magyar Esteknek volt, amelyeket az egykori tanszéki szakestek mintájára építettünk fel. A programban szerepelt Ki tud többet Magyarországról? vetélkedő, szakácsverseny, tojásfestés, táncbemutató, daltanulás, tombola, tanárparódiák, valamint egy Rutgers Magyar Hírmondó című kiadványt is megjelentettünk. A három estnek az Amerikai Magyar Alapítvány adott otthont. Az egyik legnagyobb sikerű rendezvényünk a futballmeccs volt a magyar szakos amerikai és az amerikai magyar diákok között.

4.5. Tudományos munka, szakmai továbbképzés

Az egyetemi könyvtár nyomtatott és elektronikus forrásai ideális környezetet nyújtanak a kutatásokhoz. Kutatási eredményeimet hét tudományos konferencia-előadáson (Indiana Egyetem, Honigsfeld Andreával; Rutgers Egyetem Nyelvészeti Klub; washingtoni Georgetown Egyetem; Torontói Egyetem; New York-i Columbia Egyetem, Sylvia Csűrös Clarkkal; ELTE, Mészáros Ábellel; és Debreceni Egyetem, Agócs Lászlóval), négy tudományos-ismeretterjesztő előadáson (New Brunswick-i Bolyai előadás-sorozat; Hétvégi Magyar Iskolák Konferenciája, Garfield, NJ; New York-i Magyar Ház Könyvtára, Honigsfeld Andreával; Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság Konferenciája, Cleveland, Sylvia Csűrös Clarkkal) mutattam be, valamint négy tudományos publikációban és kilenc újság-cikkben közöltem. A szakmai továbbképzés egyetemi és egyéb lehetőségeit kihasználva az egyéni és szervezett informatikai továbbképzés mellett rendszeresen részt vettem nyelvtanári-szaktudományi továbbképzéseken, emellett megszereztem az Educational Testing Service TOEFL-vizsgázatói képesítést.

5. Visszatekintés, összegzés

A négy év vendégoktatói tapasztalat alapján a lektori munka leglényegesebb elemének a szakmai-módszertani felkészültséget tartom, elsősorban a hungarológia, az oktatásméletek és nyelvtanítási módszerek területén. Az amerikai oktatási rendszer alapos ismerete és amerikai diákok oktatásában szerzett tapasztalat is rendkívül fontos. Elengedhetetlen az átlagosnál sokkal magasabb szintű informatikai-számítástechnikai tudás, az elektronikus források és eszközök ismerete, enélkül nem tud a lektor lépést tartani, aminek a hungarológiai oktatás látja kárát.

A kiutazó lektor számára minden információ fontos az adott egyetemen folyó munkával kapcsolatban. Meggyőződésem, hogy más országokban működő vendégtanárok tapasztalatai is hasznosak lehetnek. A kint tartózkodás során a lektor nagyrészt magára van utalva, ilyenkor különösen jól jönne egy hungarológiai információs és adatbázis, amelyet akár a BBI weboldalán, akár más módon archiválva tartalmazná a vendégtanárok jelentéseit, tanterveit, óraterveit, személyes tapasztalatait, tanácsait és gyakorlati útmutatóit egy tárgymutatóval, valamint egy keresővel rendelkező weboldalon.

Irodalom

Honigsfeld Andrea–Hajnal Ward Judit 2000. *A Hungarolingua oktatócsomag használata amerikai diákokkal*. Előadás az Indiana Egyetemen a Magyar nyelvoktatás módszertana konferencián. Bloomington.

Rutgers Egyetem Digiclass Program weboldala. <http://fas-digiclass.rutgers.edu/index.jsp>

Rutgers Egyetem Magyar Intézetének web oldala. <http://hi.rutgers.edu/>

Rutgers Egyetem Orosz és Kelet-Európai Nyelvek és Irodalmak Tanszék weboldala. <http://seell.rutgers.edu/>

Rutgers Egyetem Tanulmányi Osztály web oldala. <http://registrar.rutgers.edu/>

Rutgers Egyetemi Könyvtár web oldala. <http://www.libraries.rutgers.edu/>

Rutgers Factbook. <http://oirap.rutgers.edu/instchar/factbook.html>

Ward, Judit Hajnal–Agócs László 2004. Language maintenance on the Internet. *Educational Media International*, 41: 27–31.